

ISSN 1857 - 92

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 13.3

IJK, Vol. 13.3, pp. 522, Skopje, 2016

Global Impact and Quality Factor 1.023 (2015)
<http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/>

KNOWLEDGE

***INTERNATIONAL JOURNAL
SCIENTIFIC PAPERS
VOL 13.3***

***17-19 JUNE, 2016
DURRES, REPUBLIC OF ALBANIA***

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 13.3

Editing Board

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Predrag Trajković PhD, Maria Kavdanska PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Siniša Zarić PhD, Margarita Koleva PhD, Mile Matijević PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Jove Kekenovski PhD, Marija Knezević PhD, Ilija Nasov PhD, Irina Singaveskaya PhD, Venelin Terziev PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Oliver Dimitrijević PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Dimitrija Popovski PhD, Lisen Bashkurti PhD, Tome Naumov PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD

Preparing and correction: Liljana Pushova, Jasmina Dimitrovska

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor

Robert Dimitrovski PhD

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 13.3

ISSN 1857-92

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academician Prof. Vlado Kambovski, PhD

- Prof. Robert Dimitrovski PhD, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljević PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Rosica Cobanova PhD, Bulgarian Academy of Sciences (Bulgaria)
- Prof. Siniša Zarić PhD, President of the Committee for Awarding (Croatia)
- Prof. Ilija Nasov PhD, Research and Development center PLASMA, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, Rector of FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Milan Radosavljević PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Predrag Trajković PhD, JMPNT, (Serbia)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sasho Korunoski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Cvetko Andreevski, Vice rector, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Margarita Koleva PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Roussi Minev PhD, Rouse University (Bulgaria)
- Prof. Krasimir Ivanov PhD, Rouse University (Bulgaria)
- Prof. Boris Sakakushev PhD, Rouse University (Bulgaria)
- Prof. Aleksandar Donchev, MIT University, Faculty of Law, Skopje (Macedonia)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Topuzovska-Latkovic, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezević PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Ljupco Naumovski PhD, Forum for Mobility and Research, Bitola (Macedonia)
- Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Dimitrija Popovski PhD, Faculty of Sport, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)

THE TEACHER OF THE FUTURE
Ninth International Scientific Conference
17-19.6.2016, Durres, Republic of Albania

- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Azra Adzajlić – Dedović PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Zorka Grandov, PhD, Pan-European University APEIRON, Banja Luka (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Aleksandr Korablev, PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Primož Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Karl Schopf, PhD, Akademie für wissenschaftliche forschung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Isa Spahiju PhD, International Balkan University (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Prof. Branislav Simonović PhD, Faculty of law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Dragan Koković PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Sasha Kicoshev PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Pere Tumbaš PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting (Croatia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinić, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Helmut Schramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolverhampton, (United Kingdom)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelić PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, (MNE)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Nedžad Korajlić PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia and

THE TEACHER OF THE FUTURE
Ninth International Scientific Conference
17-19.6.2016, Durres, Republic of Albania

Herzegovina)

- Prof. Alisabri Šabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Jova Ateljević PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Branislav Simonović PhD, Faculty of law University of Kragujevac (Serbia)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Svetlana Trajković PhD, High college for professional applied studies, Vranje (Serbia)
- Prof. Suzana Pavlović PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zorka Jugović PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Dragan Marinković PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Dusan Ristić, PhD Emeritus – Faculty of Management, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Rumen Stefanov, PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, Dean, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medical School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medical School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nikola Bozkov PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Vasil Pehlivanov PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Oliver Dimitrijević PhD, High medical school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Venelin Madanski PhD, National Military University Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Svilen Stefanov PhD, National Military University Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Vanja Banabakova PhD, National Military University Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Erzika Antić PhD, High medical school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Jelena Stojanović PhD, High medical school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Miodrag Smelcerović PhD, High medical school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Doc. Marija Kostić PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Doc. Sandra Živanović PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Doc. Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Doc. Nebojsa Pavlović PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Venus Del Rosario, Arab Open University (Philippines)
- Nishad M. Navaz, Kingdom University (India)

CONTENTS

ORGANIZATIONAL SUSTAINABILITY AND SUCCESSFUL CHANGE MANAGEMENT	15
ROBERT DIMITROVSKI, PhD	15
SHABAN SALIU, PhD	15
SUZANA SAMARXIU, PhD	15
LILJANA PUSHOVA, MSc	15
THE REFORM IN EDUCATION AND THE REFORM IN THINKING IN THE CONTEXT OF SELF-ORGANIZING COMPLEX SYSTEMS	25
KRASIMIRA MARULEVSKA, PhD	25
INCLUSIVE EDUCATION IN ALBANIA: TEACHERS' ROLE	31
GENTJANA TARAJ, PhD	31
LINDITA LUTAJ, PhD	31
THE TEACHER AS AN INNOVATOR – TEACHING PRACTICES AND PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR IMPROVEMENT OF THE SCHOOL PROCESS	37
RUMIANA BUDJEVA, PhD	37
EDUCOLOGY, PEDAGOGY, AND TEACHING METHODS OF THE LITERARY EDUCATION	43
VIOLETA DIMOVA PhD	43
BILJANA IVANOVA MA	43
BUILDING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS AND THE ROLE OF TEACHERS IN MODERN TEACHING PROCESS	47
NATALIA MILIKIC, PhD	47
IRENA STEVOVIC, MA	47
THE EFFECTIVE CONTROL - AN ALTERNATIVE FOR THE DEVELOPMENT OF THE UNIVERSITY INSTITUTION	51
EVGENIY STOYANOV, D.Sc	51
INNOVATIVE EDUCATIONAL PROCESS IN VISUAL ARTS	55
ESTER MILENTIJEVIĆ, MSc	55
SUZANA VUČKOVIĆ, PhD	55
LJILJANA ŠUNJAREVIĆ ARBAJTER, MSc	55
ALEKSANDRA ARVANITIDIS, PhD	55
HRM SHORTCOMINGS AND THE NEED FOR TRANSFORMATION	61
GABRIELA KRSTEVSKA, PhD	61
MANAGEMENT OF HUMAN RESOURCES IN THE KINDERGARTEN	65
SLAVEYKA ZLATEVA, PhD	65
ENVIRONMENTAL EDUCATION AND METHODS FOR SUCCESSFUL LEARNING	73
SNEZANA STAVREVA VESELINOVSKA, PhD	73
SNEZANA KIROVA, MA	73
COMBATING MOBBING IN THE WORKPLACE	79
IZET ZEQRIRI, PhD	79
BRIKEND AZIRI, PhD	79
RESEARCH OF THE CONSTRUCT „EDUCATED...“ AT ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS	85
NADEZHDA KALOYANOVA Ph.D	85
INVESTMENT STRATEGIES OF EQUITY MUTUAL FUNDS IN THE R. OF MACEDONIA	91
NEBOJSA CVETANOVSKI, PhD	91
DANIELA CVETANOVSKA, MSc	91
MONETARY INSTRUMENTS OF THE MONETARY POLICY IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA	97
NERITAN TURKESHI, PhD	97
CHALLENGES OF MODERN WORLD - SOME INCONSIDERATION AND HASTINESS IN THE EDUCATIONAL CHANGES OF THE ALBANIAN PRIMARY SCHOOL	101
FIORALBA SATKA Ph.D	101

THE TEACHER OF THE FUTURE
Ninth International Scientific Conference
17-19.6.2016, Durres, Republic of Albania

SHQIPE HAXHIHYSENI, PhD.....	101
LEDIA KASHAHU, PhD.....	101
XHILDA MADANI, MSc.....	101
LEADERSHIP ROLE AS ESSENTIAL IN THE PARTNERSHIP	107
TEACHER-STUDENT.....	107
EVIS ÇELO, PhD	107
SKENDER DAMINI, MSc	107
L. DAMINI.....	107
PROFESSIONAL EDUCATION AND LABOUR MARKET	112
DERNITSA BOGDANSKA, PhD.....	112
VASILISA KARAKOVA	112
PROFESSIONAL ROLES OF THE TEACHER - TRADITIONS AND PROSPECTS.....	117
TINKA IVANOVA	117
PRACTICAL ASPECT OF LEARNING MULTIPLICATION AND DIVISION IN	123
SECOND CLASS IN BULGARIA	123
ZLATINA K. SHARKOVA PhD.....	123
THE NEED OF A CHANGED ROLE OF TEACHERS IN HIGHER EDUCATION GERMAN	
LANGUAGE TEACHING FOR ALL DISCIPLINES.....	127
ELENA CICKOVSKA, PhD.....	127
TRAINING OF STAFF AND TRANSFER OF TRAINING	133
DELVINA KËRLUKU, MSc.....	133
THE USE OF PORTFOLIOS AS A TOOL TO ENCOURAGE DISCUSSION BETWEEN	
STUDENTS AND TEACHERS.....	139
MERITA HOXHA	139
ETLEVA HAXHIHYSENI.....	139
THE TEACHER OF THE FUTURE IN KOSOVO	143
AGNESA HASIMJA, MA.....	143
THE INVESTMENT PROCESS AND INVESTMENT PHILOSOPHY AS A KEY OF	
SUCCESS OF ENTREPRENEURS.....	147
JETON MAZLLAMI, PhD	147
ARLINDA MAZLLAMI, MSc.....	147
SHQYRTIMI TEORIK I MARRËDHËNIES MIDIS MENAXHIMIT TË KLASËS DHE	
MËSIMDHËNIES EFEKTIVE NË ARSIMIN FILLOR	153
EVJONDA PYLLI, MSc.....	153
MODEL FOR EFFECTIVE AND EFFICIENT MANAGEMENT OF THE FAMILY	
BUSINESS	159
BEDRI ADEMI, PhD.....	159
INTERNATIONAL STRATEGIES OF FOREIGN INVESTMENT AND TRANSFER OF	
TECHNOLOGY	165
BILJANA BUZLEVSKI, PhD.....	165
ALEKSANDRA CIBREVA - JOVANOVSKA, PhD.....	165
ALEKSANDAR DEJANOVSKI, PhD	165
IRENA KORUBIN, MSc	165
MENAXHMENTI DHE PËRSHTATJA E BIZNESIT ME MJEDISËT E REJA	
KONKURUESE	175
BAKI KOLECI	175
HEAD OF SCHOOL AS MANAGER	179
NEVILA VISHKO-MEHMETI	179
TECHNOLOGICAL OPTIONS FOR MASTERING OF THE ARITHMETIC OPERATIONS	
ADDITION AND SUBTRACTION WITH NATURAL NUMBERS UP TO 100	183
VLADIMIRA ANGELOVA, PhD.....	183
ACCOUNTING ESTIMATE KNOWLEDGE - A PREVENTION AGAINST MANIPULATION	
OF FINANCIAL STATEMENTS OF THE ENTERPRISES	189
VALENTINA STANEVA, PhD	189

KUPTIMI DHE RËNDËSIA E KOMUNIKIMIT.....	193
VIOLETA KOLECI KOLEGJI, PhD.....	193
APPROPRIATENESS OF CREDIT POLICIES OF COMMERCIAL BANKS IN RELATION TO THE PERFORMANCE OF SMES IN KOSOVO	199
IBISH MAZREKU, PhD.....	199
FISNIK MORINA MSc	199
POTENTIAL FOR INCREASE OF THE COLLABORATION AND INVESTMENTS BETWEEN REPUBLIC OF BULGARIA AND REPUBLIC OF SERBIA	205
MAJA RANDJELOVIC	205
DEJAN DJORDJEVIC	205
MILICA ZIVKOVIC	205
ECONOMIC APPROACH TO HEALTH SYSTEMS - HEALTH MANAGEMENT	209
IGOR TANTUROVSKI PhD.....	209
THE ROLE OF THE STRATEGIC PLANNING IN THE HOSPITAL MANAGEMENT.....	215
MIKI FILEV, PhD	215
NATALIJA MARKOVIC, PhD.....	215
ALBANIAN DEVELOPMENT AND ECONOMIC INDICATORS	219
ALBANA DEMI	219
SHQIPE XHAFFERRI.....	219
MEASURES OF ADMINISTRATIVE PROTECTION OF CLASSIFIED INFORMATION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA	223
TEMELKO RISTESKI, PhD.....	223
GEORGI TONOVSKI, PhD	223
JOVE KEKENOVSKI, PhD	223
ANITA GLIGOROVA MA.....	223
ELECTIONS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA AND ITS ELECTORAL SYSTEM ...	229
MERSIM MAKSUTI, PhD	229
PROCEDURAL CODE OF ALBANIA AND THE IMPLEMENTATION OF ALTERNATIVE SENTENCING	235
SKENDER DAMINI	235
LISIEN DAMINI.....	235
EVIS CELO, PH.D	235
SOME OF THE JUVENILE DELINQUENCY FACTORS IN MACEDONIA.....	241
ERSIN SULEJMANI, MSc	241
CLARIFICATION OF SOME TERMS RELATED TO THE TRAINING OF SPECIALIST IN CULTURAL MANAGEMENT	245
NIKOLAY KUKOLEV	245
CAUSES OF ORGANIZED CRIME IN THE BALKANS.....	250
KOLË KRASNIQI, PhD.....	250
TAX EVASION AS CHRONICAL PROBLEM OF CONTEMPORARY ECONOMIES	255
GJORGJI PETRESKI	255
LAZE JAKIMOSKI.....	255
THE ACTA AGREEMENT AND MACEDONIA.....	261
BERAT AQIFI, PhD.....	261
SASHA DUKOSKI, PhD	261
MONEY LAUNDERING AS A FORM OF ORGANIZED CRIME	267
STEVAN ALEKSOSKI, PhD	267
OGNEN ALEKSOSKI, MSc	267
SATISFACTION FROM THE WORK – EMPIRICAL ANALYSIS	275
STOJAN KOCEV, PhD	275
QUALITATIVE RESEARCH METHODS.....	283
ANA PETROVSKA	283
VLADO VELKOSKI, PhD	283

AGRICULTURE DEVELOPMENT STRATEGY IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA: BETWEEN SUBSIDIES, EU SUPPORT AND PRESSURE FROM LIBERALIZATION	289
RUZHDI MATOSHI, PhD	289
POSSIBILITIES FOR APPLICATION OF THE TOURISTED ANIMATION IN THE KINDERGARTEN AND PRIMARY SCHOOL.....	299
ZLATKA DIMITROVA PhD.....	299
COMPILING A MEDICAL CORPUS FOR PROFESSIONAL WRITING	303
IN ENGLISH.....	303
ILINA DOYKOVA, PhD	303
PARENTS' KNOWLEDGE ABOUT AND ATTITUDES TOWARDS PREVENTION OF CHILDREN'S EYE HEALTH	309
KATYA POPOVA	309
GALINA TERZIEVA	309
CHANGES IN COGNITIVE ABILITIES OF CHILDREN WITH DISORDERS OF LEARNING UNDER THE IMPACT OF SENSORY- MOTOR THERAPY.....	315
EMIL MARINOV.....	315
SILVIA TCVETKOVA	315
KRASIMIRA STANEVA	315
GPS' PERCEPTION OF MULTIMORBIDITY IN GENERAL PRACTICE	319
DANIELA MILEVA – NIKOLOVA	319
MARIA SEMERDZIEVA.....	319
GERGANA FOREVA.....	319
RADOST ASENOVA.....	319
MAGNETIC RESONANCE OF THE BRAINSTEM- SPECIFIC FINDINGS.....	323
DORA ZLATAREVA, PH.D.....	323
KIRIL KARAMFILOFF, PH.D.....	323
PETYA GEOREVA, PH.D	323
RELATION-LIFE QUALITY AND ONCOLOGICAL DISEASES PREVENTION.....	327
MAYYA ATANASOVA.....	327
PETYA STEFANOVA.....	327
IMPROVING THE NUTRITIONAL KNOWLEDGE FOR HEALTHY AGING	333
VALENTINA PAVLOVA	333
MARIJA MENKINOSKA	333
TATJANA BLAZHEVSKA	333
BILJANA MARKOVSKA	333
WORK RELATED DISEASES WITH A FOCUS ON OCCUPATIONAL MEDICAL PRACTICES	339
PETYA GEOREVA	339
KIRIL KARAMFILOFF.....	339
STEFKA MANTAROVA	339
DESI SLAVA BAKOVA	339
RADKA TA FRADZHIYSKA.....	339
YOUNG ADULT DEALING WITH SERIOUS AND INCURABLE DESEASES DISPLAYED THROUGH NOVEL "GREEN HOROSCOPE" BY TOME BOGDANOVSKI	343
JOVANKA DENKOVA, PhD	343
TEAMWORK - CONTEMPORARY CONDUCT HEALTHCARE PROFESSIONALS	349
SILVIA TCVETKOVA, PhD	349
KAMELIA TCVETANOVA, PhD	349
SURVEY OF KNOWLEDGE AND ATTITUDES ON PREVENTION OF CERVICAL CANCER	355
GALINA TERZIEVA, PhD	355
MONIKA OBREJKOVA.....	355

THE PARENTS OF SPECIAL NEED STUDENDS - ATTITUDE TOWARD THE RECOGNITION AND ADMISSION OF THE PUPILS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN NORMAL CLASSES.....	361
DONIKA DARDHA, PhD	361
MARIELA BURDA, PhD.....	361
PSYCHOLINGUISTICS IMPLICATIONS AND PERSPECTIVES IN THE FUNCTION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING	367
ISA SPAHIU, PhD	367
EDITA KAMBERI SPAHIU, MSC	367
CULTURE AND THE LEXICS AS ESSENTIAL COMPONENTS	371
IN THE STUDYING OF FOREIGN LANGUAGE	371
MUSTAFA IBRAHIMI, PhD.....	371
DEFINITIONS OF THE CONCEPT OF TRANSLATION AND TRANSLATOR IN THE HISTORY OF MANKIND.....	375
MARİJA LEONTİK, PhD.....	375
METAMORPHOSIS OF GREAT GODDESS MYTH IN ALBANIAN CONTEMPORARY NOVELS.....	381
(A COMPARATIVE APPROACH BETWEEN THE NOVELS, <i>LAS CEMETERY</i> BY ZIJA ÇELA AND.....	381
<i>BLACK MËRKUNA</i> BY AGRON TUFA).....	381
MARISA KËRBIZI, PhD	381
USING SOCIAL NETWORKING SITES IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING	387
ELDA TARTARI, PhD	387
ANITA MUHO, PhD.....	387
SOME TRANSLATION PROBLEMS IN THE DERIVED WORDS WITH PREFIXES IN ENGLISH AND ALBANIAN LANGUAGE	391
OLSA XHINA	391
SOUNDS METAPHOR OF HUMAN SENTIMENTS.....	395
(LONELINESS AS A AESTHETIC REJECTION IN FREDERIK RRESHPJE`S POETRY).....	395
RIZA BRAHOLLI	395
THE IMPLEMENTATION OF COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING (CLT) IN AN EFL CONTEXT: A CASE STUDY OF IRAQI LEARNERS' ATTITUDES AND PERCEPTIONS.....	403
EKREM EROZ, PhD	403
FUTURE TRENDS IN TEACHING OF TRANSLATION TECHNOLOGY.....	409
RADMILA RADONJIĆ MA	409
CONTENT ANALYSYS OF AESTHETIC EDUCATION ACCORDING TO EDUCATION PLAN AND PROGRAMM	411
DALIBORKA ĐERKOVIĆ, MSC.....	411
CONDITIONS AND PERSPECTIVES OF UNIVERSITY SPORT IN MACEDONIA AND OTHER BALCAN COUNTRIES.....	417
BILJANA POPESKA PH.D.....	417
SNEZANA JOVANOVA MITKOVSKA PH.D	417
TRAJCO DIMKOV, PhD.....	417
NIKOLA SMILKOV, PhD.....	417
YOUTH AND THE GAMBLING	425
ELENA STAVROVA, PhD	425
LINDITA DURMISHI, PhD	425
DINKA ZLATEVA, PhD.....	425
LEISURE TIME IN CONTEMPORARY SOCIETY	437
DESPINA SIVEVSKA, PhD.....	437

SPORT ACTIVITIES AND INTERESTS FOR SPORT DURING LEISURE TIME AT THE STUDENTS OF FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES, UNIVERSITY GOCE DELCEV IN STIP	443
BILJANA POPESKA, PhD	443
DESPINA SIVEVSKA, PhD.....	443
RAISES AND FALIOURS OF RESTLING IN MACEDONIA.....	449
TRAJCO DIMKOV	449
SOLAR DRYER CONTROLLED AND MONITORED THROUGH THE INTERNET	455
DIMITRIJA ANGELKOV	455
DUSKO LAZOV	455
SIGNIFICANCE OF FIELD EXPERIMENTS IN AGROCHEMICAL RESEARCH	469
PETAR PETROV	469
BACKGROUND AND BASIC FEATURES OF OHRID BELVICA <i>SALMO OHRIDANUS</i> (STEINDACHNER, 1892) OF OHRID LAKE	477
KATERINA BELICHOVSKA, PhD	477
DANIELA BELICHOVSKA, PhD	477
IMPROVING THE QUALITY OF DRINKING WATER AFTER FILTRATION PROCESS.....	481
TATJANA BLAZHEVSKA	481
VALENTINA PAVLOVA	481
MARIJA MENINKOSKA	481
PROCEDURES FOR WASTEWATER TREATMENT	487
BLAGICA CEKOVA, PhD	487
VIKTORIJA BEZHOVSKA.....	487
ERHAN MUSTAFA	487
FILIP JOVANOVSKI	487
ANTIMICROBIAL ACTIVITY OF ESSENTIAL OILS FROM MEDICINAL PLANTS THYMUS SERPYLLUM, MENTHA PIPERITA, MELISSA OFFICINALIS, MATRICARIA CHAMOMILLA AND THEIR USE AS ADJUVANT THERAPY IN THE TREATMENT OF CERTAIN NEUROLOGICAL DISEASES.....	493
DRAGAN JOVANOV	493
MONIKA JOVANOVA	493
BOJAN MITROVSKI.....	493
PROFESIONISTI NË MARRDHËNIE ME FAMILJEN E FËMIJËS ME NEVOJA TË VECANTA	501
ARBANA ZHAPAJ	501
THE ROLE OF TEACHERS IN VISUAL COMMUNICATION AND COGNITIVE INTERACTION IN MODERN EDUCATIONAL-ARTISTIC PROCESS	509
MAJA HRVANOVIC, PhD.....	509
EMINA BEGOVIC, PhD	509
STUDY APPLICABILITY OF PHOTOGRAMMETRIC METHOD FOR MEASURING THE DIMENSIONS OF THE SMALLER 2MM.....	515
BORIS SAKAKUSHEV PhD,.....	515
GEORGI GEORGIEV MSC.....	515

**SPORT ACTIVITIES AND INTERESTS FOR SPORT DURING LEISURE TIME AT
THE STUDENTS OF FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES, UNIVERSITY
GOCE DELCEV IN STIP**

Biljana Popeska, PhD

Despina Sivevska, PhD

University Goce Delcev -Stip, Republic of Macedonia biljana.popeska@ugd.edu.mk
despina.sivevska@ugd.edu.mk

Abstract: Leisure time is one of the determining factors in full development of personality of the students. It should be a time that is well planned and organized, structured with activities preferred by each student. Contents that are used to fill students' leisure time are significant aspect that contributes to creation of their identity and quality of life in future. This is especially important for the students of teaching faculties as future teachers and educators. Sport contents should be a part of leisure time of all students considering its importance for overall health and wellbeing. Based on these, the aim of this paper is to determine student's interest in sports during their leisure time, and to make a comparison regarding this issue, based on gender differences. The research was realized on a total sample of 128 students at all four years of study at the Faculty of Educational Sciences at University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia. The research was conducted using specially designed closed form of questionnaire. Obtained results were analyzed using descriptive statistics parameters, while differences among student's opinions based on their gender were tested using t – test. Obtained results point out on differences between male and female students at questions regarding the activity as students, the weekly number of classes when they are physically active as well as the selection of indoor and outdoor activities and at the importance of sport activities during leisure time.

Keywords: leisure time, sport activities, gender differences.

**СПОРТСКИТЕ АКТИВНОСТИ И ИНТЕРЕСОТ НА СТУДЕНТИТЕ ЗА СПОРТ ВО
СЛОБОДНОТО ВРЕМЕ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП**

д-р Билјана Попеска

д-р Деспина Сивевска

Универзитет „Гоце Делчев“- Штип, Република Македонија biljana.popeska@ugd.edu.mk;
despina.sivevska@ugd.edu.mk

Апстракт: Слободното време е еден од одлучувачките фактори во севкупниот развој на личноста на младите во тек на нивниот развој. Истото треба да биде добро испланирано, организирано и структурирано со активности кои се посакувани од страна на студентите и се во согласност со нивните интереси и желби. Овие активности имаат значаен удел во креирањето на нивниот идентитет и квалитетот на живот. Ова е особено важно за студентите на наставничките факултети како идни едукатори. Спортот треба да биде составен дел на слободното време имајќи го предвид неговото влијание врз здравјето и општата благосостојба. Врз основа на ова значење, целта на овој труд да се утврдат интересите за спорт во слободното време и да се утврдат разликите во нивните ставови споредено врз основа на полот. Истражувањето е реализирано на пример од 128 студенти на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“- Штип. Истражувањето беше спроведено со примена на анкетен прашалник. Добиените резултати се анализирани со основните статистички параметри и примена на t – тест. Истите покажуваат разлики меѓу машките и девојчињата во смисла на активноста на студентите во слободно време, неделната застапеност на часовите, интересот за активности на отворено или затворено, како и за вредноста и значењето на спортот во слободното време.

Клучни зборови: слободно време спортски активности, разлики

1. ВОВЕД

Спортот и спортските активности се еден од детерминирачките фактори за здрав и долг живот. Наспроти овој факт, сведоци сме на сепоголем број на физички неактивни луѓе како и голем број на болести предизвикани од недоволната физичка активност. Трендот на намалување на физичката активност особено е забележителен во периодот на адолесценцијата и периодот на студирањето каде академските обврски и умственото ангажирање се зголемуваат на сметка на физичката активност и движењето. Овој податок е потврден во бројни студии (Buckworth & Nigg, 2004; Nuviala et al., 2011; Stone, McKenzie, Welk, & Booth, 1998; Gošnik, Špehar, & Fučkar Reichel, 2011; Gril, Puklek Levpušček, Brečko, & Štraus, 2004). Ова

намалување е поголемо кај женската во однос на машката популација и е поврзано со претходните навики за движење (Buckworth & Nigg, 2004; Nuviala et al., 2011). Овој дисбаланс кој се јавува наспроти онтогенетската предиспонираност каде моторичките способности својот врв го достигнуваат во периодот од 20 – 25 година (Kukulj, 2006) успешно може да се реши на неколку начини. Од една страна преку зголемување на физичката активност на универзитетите преку имплементирање на различни програми по спорт на студиските програми на сите факултети и од друга страна преку се поактивно вклучување на содржините по спорт и различни рекреативни активности како содржини на слободното време.

Слободното време претставува значаен дел од човековиот живот. Тоа е време независно од професионалните и социјални обврски (Dumazedier, 2012). За повеќето луѓе, слободното време нуди повеќе задоволство и уживање отколку вмето поминато на работа, факултет или други обврски (Luo & Hu, 2005). Слободното време овозможува стекнување на знаења, проширување на когнитивните хоризонти, го збогатува емоционалниот живот, го поттикнува развојот на психо – моторните способности, вежбини и навики, ја поттикнува независноста и самодовербата, односно влијае на севкупниот физички, интелектуален естетски, морален и генерално севкупен развој на личноста на човекот (Tomić & Hasanović, 2007). Значењето на слободното време за развојот неминовно укажува на потребата истото да биде планирано, програмирано, организирано и добро осмислено. Наспроти ова, неструктурираното и неорганизирано слободно време може да биде ризик фактор во развојот на личноста (Arbunić, 2006). Непланираното и неорганизирано слободно време е поврзано со зголемен ризик за употреба на дроги и други супстанции на зависност (Bouliet, 2008; Mustaine & Tewksburn, 2004).

Периодот на студирањето е специфичен период во развојот на личноста. Период во кој се напушта сигурноста на домот, се менува општественото опкружување, се стекнуваат нови пријателства и контакти. Во овој период од младите луѓе се очекува да стекнат академски знаења, но и да ги развијат своите социјални вештини и способностите да превземаат активна и водечка улога во својот живот и во општеството. Се зголемуваат академските обврски, нои очекувањата од младите луѓе. Ова често резултира со зголемен стрес, осаменост, носталгија, отежната комуникација (Colleen, Conley, Travers, & Bryant, 2013). Овие промени резултираат неминовно со промени во слободното време на студентите, но и организацијата на истото. Бројни истражувања кои се однесуваат на слободното време на студентите и содржините со кои тоа е исполнето (Arbunić, 2006; Badrić, Prskalo, & Šilić, 2011; Bouillet, 2008; Budimir-Nunković, 2008; Gril, Puklek Levpušček, Brečko, & Štraus, 2004; Huzjan, 2010; Popeska, Ignatov, & Sivevska, 2015) покажуваат дека студентите најмногу се интересираат за активности од типот на дружење со пријатели и колеги, а помалку за интелектуални и духовни активности. „Активните“ форми на слободно време најчесто подразбираат активности како излегување во ноќни клубови и дискотеки, додека „пасивните“ форми опфаќаат седење пред компјутер, дружење на социјални мрежи, ТВ или читање „жолт печат“ (Brkljačić et al., 2012; Huzjan, 2010).

Овие активности во слободното време во периодот на започнувањето на студиите водат до намалување на физичката активност (Nuviala, Gómez-López, Pérez Turpin, & Nuviala, 2011) што резултира со зголемување на дебелината, здравствени проблеми, низок степен на самодоверба, анксиозност и слично (Andrijašević, Paušić, Bavčević, & Ciliga, 2005; Brkljačić, et al., 2012). Поврзано со количината на слободно време, студиите покажуваат дека посреќни и исполнети со себе се оние студенти кои имаат повеќе часови слободно време (Brkljačić, Kaliterna Lipovčan, & Tadić, 2012).

Тргувајќи од значењето на организираното и планирано слободно време за време на студирањето, но и од потребата за физика активност во рамките на слободното време, основна цел на ова истражување е да го утврди интересот за спорт на студентите на Факултетот за Образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип како и да ги утврди интересите на студентите за спорт во слободно време и разликите во однос на ова прашање во зависност од полот. Крајна цел на истражувањето е да се утврди можноста факултетот, односно Универзитетот да се постават во функција на иницијатори кои ќе понудат одредени содржини за студентите согласно нивните интереси и потреби и на овој начин да придонесат во нивното севкупно формирање и развој во комплетни и здрави личности.

2. МЕТОД НА РАБОТА

Предмет на ова истражување се студентите од Факултет за образовни науки во Штип и Струмица, односно нивниот интерес за спорт во слободното време како и разликите во однос на ова прашање во зависност од полот. Целта на истражувањето произлегува од претходно дефинираниот предмет и се однесува на утврдување на разликите во искористувањето на слободното време на студентите во зависност од нивниот пол. Истражувањето е реализирано на примерок од 128 испитаници, студенти од прва до четврта година на Факултетот за образовни науки (ФОН) во Штип (97 испитаника) и во Струмица (31 испитаника), студенти на насоките одделенска настава и предучилишно воспитување. Истражувањето

беше реализирано во текот на месец мај, во учебната 2014/15 година.

За целите на истражувањето беше користена техниката анкетен прашалник. Истиот е составен од 12 прашања, од кои 10 прашања со повеќе понудени одговори и 2 прашања од отворен тип. Добиените резултати се анализирани и презентирани со примена на дескриптивна статистика: фреквенции (f), проценти (%). Разликите меѓу испитаниците во однос на полот се утврдени со примена на непараметриска постапка: t-тест. Податоците добиено со истражувањето се обработени со помош на статистичкиот пакет SPSS 19.

3. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Во истражувањето се опфатени вкупно 128 студенти (75,8% од Штип, 24,2% од Струмица), од кои 71,1 %, односно 96 испитаници се од женски пол, додека 36 испитаници од вкупно 128 се од машки пол. Во однос на успехот и годината на студии најголем процент 52,3% се трета година на студии и најголем дел од нив 46,9% се со многу добар просечен успех од средно образование.

Првото прашање се однесува на значењето на физичката активност и спортот. Од повеќето понудени одговори студентите во најголем процент (49,2%) одговориле дека физичката активност и спортот имаат големо значење – сметам дека се многу значајни во текот на студирањето. Овој став е избор подеднакво на испитаниците од двата пола. За 22,7% од испитаниците физичката активност претставува второстепена активност, односно останатите активности се поважни. Од вкупно анкетирани студенти, 17,2% се изјасниле дека не можат да го замислат денот без физичка активност. Свесноста на студентите за значењето на физичката активност е потврдена и во истражувањата на Cigrovski, Matković, Matković & Jurakić (2005) во кое 86% од анкетираниите студенти се изјасниле дека физичката активност во тек на студирањето е исклучително значајна. Свесноста на студентите за придобивките од редовна физичка активност се потврдени во истражувањата на Andrijašević, M., Ciliga, D., & Jurakić, 2009; Pišot & Fras, 2005; Popeska, Janevik Ivanovska, Barbareev, & Jovanova – Mitkovska, 2014; Popeska & Jovanova – Mitkovska, 2014 и други. На прашањето дали активно спортувале за време на основното и средното образование, најголем дел од испитаниците од машки пол се изјасниле позитивно. Во релација со ова прашање е следното во кое баравме од студентите да направат споредба на нивната спортска активност во изминатиот период и денес. Од вкупниот број испитаници 59,4% спортувале активно, додека 39,8% не го правеле тоа. Од вкупниот број анкетирани студенти, 25% изјавиле дека биле повеќе активни за време на основното образование, 43,8% изјавиле дека повеќе спортувале за време на средното образование, додека 16,4 % дека се подеднакво активно сега како студент и претходно. Споредено во однос на пол, студентите од двата пола се сложили дека повеќе спортувале и физички биле поактивни за време на средното образование отколку сега како студенти. Најголем дел од нив биле вклучени во спортови како кошарка, атлетика, одбојка и фудбал. Трендот на намалување на степенот на физичка активност за време на студирањето споредено со средното образование е потврден и во истражувањата на Markuš, Andrijašević & Prskalo, 2008; Andrijašević et al, 2005 реализирани на примерок на студенти од Хрватска. Забележителниот пад на степенот на физичка активност и вклучување во спортски активности во тек на студирањето е потврдено во бројни други истражувања (Leslie et al, 1999; Buckworth, & Nigg, 2004; Nuivala et al, 2011; Stone et al, 1998, *Gošnik, et al.*).

На прашањето: Дали се занимавате со физичка активност во слободното време сега како студент 60,2% од анкетираниите студенти одговориле дека понекогаш се занимаваат со физичка активност во слободното време, додека помал дел од нив, односно 32% потврдиле дека физичката активност е дел од слободното време во текот на студиите. Причините за намалување на спортската активност и вклученоста во физички активности во текот на студиите може да се лоцираат во зголемените академски обврски, седентарниот начин на живот, компјутеризацијата, интересот за социјалните мрежи, потреба за повеќе сон и пасивен одмор, финансиските барања за вклучување во одредени спортски активности и слично.

Следните неколку прашања се однесуваат на интензитетот и формите на физичка активност на студентите, како и основната мотивација за занимавање со истата во тек на слободното време. Понудените одговори укажуваат дека од вкупниот број на анкетирани студенти, со физичка активност во тек на слободното време, еднаш неделно се занимаваат 24,2%, додека приближно ист процент, односно 23,4% се физички активни двапати во тек на неделата, додека 21,9% се занимаваат со физичка активност три пати во неделата. Во однос на полот, најголем дел од испитаниците од машки пол се физички активни 4 пати во неделата, додека нивните колешки се помалку активни, односно 3 пати во неделата. Околу 15 % од сите анкетираниите студенти се физички активни пет до шест пати во неделата. Како главна мотивација за занимавање со спорт студентите наведуваат дека спортот им овозможува одржување на добра функционална и здравствена состојба, јакнење на волјата и карактерот (40,6%), а дел сметаат дека е и можност за психичко растоварување и намалување на стресот (19,5%). Овие аспекти како главна мотивација за вклучување во физичка активност кај студентите се потврдени во бројни други истражувања

THE TEACHER OF THE FUTURE
Ninth International Scientific Conference
17-19.6.2016, Durres, Republic of Albania

(Colov & Dasheva, 1998; Leslie et al, 1999; Milanović, et al, 2013; Popeska & Jovanova – Mitkovska, 2014). Ова потврдува дека студентите иако се свесни за вредноста и значењето на физичката активност за нивното здравје истите не ги практикуваат во доволна мерка.

Во однос на преферираните спортски активности во тек на слободното време, 29.9% од анкетираниите студенти преферираат активности во сала или затворен простор, додека останатите 70.1% преферираат активности на отворено. Од аспект на карактерот на активностите, 38% од студентите преферираат индивидуални активности, додека 62% преферираат вклучување во тимски активности. Интерес за вклучување во индивидуални активности. Во однос на натпреварувачката компонента на избраните активности, 40,8% од анкетираниите студенти одбираат активности без натпревар, додека 57.9% преферираат активност со натпревар. Споредено во однос на пол, машките преферираат активности во затворен простор или во сала кои имаат натпреварувачки карактер и се пред се тимски активности, односно спортските игри: кошарка, одбојка, ракомет, фудбал. За разлика од нив, студентките преферираат содржини на отворено, кои немаат натпреварувачки карактер.

Следното прашање се однесува на задоволство на студентите од користењето на сопственото слободно време. Одговорите укажуваат дека студентите 51,6% се генерално задоволни од користењето на сопственото слободно време, додека 25% се доста задоволни од истото.

Имајќи предвид дека истражувањето се реализираше со студенти – идни наставници кои согласно природата на својата професија можат позитивно или негативно да влијаат врз ставовите на нивните идни ученици, особено значајни се мислењата на студентите во однос на прашањето: Сметате ли дека начинот на кој го користите слободното време влијае на формирањето на Вашиот карактер и однесување? Речиси половина од анкетираниите студенти односно 53,9%, одговориле потврдно, односно дека содржините во слободното време влијаат на формирање на карактерот на идните наставници, додека 40,6% делумно се согласуваат со овој став. Ова размислување подеднакво го делат испитаниците од двата пола. Последното прашање се однесува на одредбата што претставува користењето на слободното време во (за) спортски активности или движење. На ова прашање студентите имаат подеднакво мислење дека тоа претставува инвестиција во сопственото здравје и благосостојба (32,8%) како и дека тоа е прашање на личен избор (26,6%) и начин на квалитетно и ефикасно користење на слободното време (25,8%). Физичката активност како корисен и ефикасен начин за поминување на слободното време е избор на најголем дел од студентите од машки пол.

За сите претходно анализирани прашања, со примена на t – тест, утврдени се разликите во мислењата на студентите во однос на полот. Разликите се утврдени на ниво на значајност од 0.01 ($p < 0,01$) и 0.05 ($p < 0,015$). Добиените резултати од применетиот t –тест се прикажани во Табела 1.

Табела 1: Разлики меѓу студентите од различен пол во однос на физичка активност во слободното време

прашање	пол	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	t	df	Sig. (2-tailed)
Дали активно сте спортувале за време на основното и средното образование?	машки	36	1,25	,500	,083	-2,364	125	,020*
	женски	91	1,48	,502	,053			
Дали се занимавате со физичка активност во слободното време сега како студент?	машки	36	1,81	,951	,158	-3,909	123	,000**
	женски	89	2,49	,868	,092			
Колку пати неделно се занимавате со физичка активност?	машки	36	4,25	1,628	,271	2,930	121	,004**
	женски	87	3,36	1,502	,161			
Користењето на слободното време во (за) спортски активности или движење за Вас претставува:	машки	36	2,50	1,183	,197	-2,343	123	,021*
	женски	89	2,98	,965	,102			

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Од 12 анализирани прашања, разлики меѓу испитаниците од машки и женски пол се утврдени во одговорите на четири прашања. Кај прашањето Дали активно сте спортувале за време на основното и средното образование, забележана е статистички значајна разлика на ниво од 0.01. Студентите од машки пол одговориле дека активно спортуваат за време на основното и средното образование, наспроти студентите од женски пол кои негативно одговориле на ова прашање. Ова е одговор кој е очекуван имајќи предвид дека сите истражувања досега го покажуваат поголемиот интерес кај машките во однос на женските испитаници.

Статистички значајни разлики се забележани и кај прашањето Дали се занимавате со физичка активност во слободното време сега како студент? Овде забележавме контрадикторни одговори во однос

на претходното прашање. Односно, на ова прашање студентите од женски пол одговориле дека понекогаш се занимаваат со спорт сега како студенти, додека машките одговориле дека не се занимаваат со спорт. Разлика на ниво на значајност од 0.05 ($p < 0,05$) е забележана и кај прашањето: Колку пати неделно се занимавате со физичка активност? Добиените одговори овде, се контрадикторни во однос на претходното прашање. На ова прашање студентите од женски пол одговориле дека три пати во неделата се занимаат со спорт, додека машките одговориле дека тоа го прават помалку, односно два пати во неделата, што е различно во однос на нашите претпоставки. Разлики во однос на полот на ниво на значајност 0.01 се забележани и кај прашањето: Што претставува за студентите користењето на слободното време. За испитаниците од машки пол тоа е прашање на личен избор, додека за студентките тоа е начин на квалитетно и ефикасно користење на слободното време.

Иако очекувано, статистички значајни разлики не се утврдени во однос на прашањето за изборот на содржините, односно активности на отворено или затворено, со или без натпреварувачки карактер, екипни или индивидуални активности. Веројатно ова е резултат на фактот дека интересот за спорт е индивидуален, но и дека е надмината бариерата на поделба на спортовите на машки и женски, односно спортот станува универзална категорија.

4. ЗАКЛУЧОК

Слободното време претставува значаен фактор за развој на младиот човек особено во периодот на неговото студирање кога се дооформува и комплетира како личност. Во тој контекст, изборот на содржините и активностите во рамките на содржините во слободното време е особено значајно прашање. Согласно потребата на современото живеење, неминовна е потребата од редовна и континуирана физичка активност. Во таа насока значајна е улогата на Универзитетите како орган кој треба да понуди варијации на спортски содржини кои ќе бидат разновидни, современи, достапни за сите студенти во согласност со нивните интереси и потреби. Во исто време значајна е улогата на Универзитетот во едукацијата на студентите за здрав и активен начин на живот и користење на содржините и спортските активности во слободното време како форма за системско делување и формирање на навики за активен и здрав начин на живот.

Токму училиштата, факултетите (воспитно-образовните институции) ја имаат главната улога за воспитувањето за здрав и активен начин на живот, каде покрај академските обврски и активности, ќе понудат и квалитетни воннаставни активности кои ќе претставуваат место за социјализација, дружење и развој. Токму ваквите бројни спортски наставни и воннаставни активности на универзитетите им овозможуваат на младите своето слободно време квалитетно да го исполнат, да се развиваат, да напредуваат, творат, а на тој начин и да стекнат култура на живеење која вклучува и култура за активно слободно време.

ЛИТЕРАТУРА

- Andrijašević, M., Paušić, J., Bavčević, T & Ciliga, D. (2005). Participation in leisure activities and self-perception of health in the students of the University of Split. *Kinesiology* 37(1), 21-31. S. K. Goyal, An integrated inventory model for a single supplier-single customer problem, *International Journal of Production Research*, vol.15, pp. 107-111, 1977.
- Andrijašević, M., Ciliga, D., & Jurakić. (2009). Is sports recreation important to university students? *Collegium Antropol.* 33(1), 163-168.
- Arbunić A. (2006). Slobodno vrijeme djece otoka hvara i njihova dob, *Odgojne znanosti*, 8(1 - 11), 171- 190.
- Badrić M., Prskalo, I. & Šilić, N., (2011). Razlike u strukturi slobodnog vremena između učenika urbanih I ruralnih područja, [Differences in the structure of leisure time between students in urban and rural environments. In Croatian.] *Physical education / Tjelesna i zdravstvena kultura, 6Th FIEP European Congress / 6. FIEP europski kongres*, Poreč, Croatian.
- Buckworth, J. (2004) Physical activity, exercise, and sedentary behavior in college students. *Journal of American College Health*, 53(1), 28 – 34.
- Buckworth, J., & Nigg, C. (2004). Physical Activity, Exercise, and Sedentary Behavior in College Students. *Journal Of American College Health*, 53(1), 28 – 34.
- Bouillet, D. (2008). Slobodno vrijeme zagrebačkih studenata: prilika za hedonizam ili samoostvarenje. *Sociologija i prostor*, 46(3-4), 341-367.
- Bouillet, D., Ilišin, V., & Potočin, D. (2008). Continuity and Changes in Croatian University Students' Leisure Time Activities (1999-2004). *Sociologija i prostor*, 46(2), 123-142.
- Budimir – Ninković, G. (2008). Pedagogija slobodnog vremena - hristomatija [Pedagogy of leisure time – hristomaty. In Serbian.] Jagodina: Pedagoski fakultet.

THE TEACHER OF THE FUTURE
Ninth International Scientific Conference
17-19.6.2016, Durres, Republic of Albania

- Colleen, S., Conley, C., Travers, L., & Bryant, F. (2013). Major article promoting psychosocial adjustment and stress management in first-year college students: the benefits of engagement in a psychosocial wellness seminar. *Journal Of American College Health*, 61(2), 75 – 86.
- Cigrovski, V., Matković, B., Matković, R., & Jurakić, D. (2005). Attitude of first year students of Faculty of Electrical engineering and computing towards physical activity. U D. Milanović, & F. Prot (Ur.), *4th International Scientific Conference on Kinesiology - Science and Profession – Challenge for the Future* (pp. 126 - 129). Zagreb: Faculty of Kinesiology, University of Zagreb.
- Цолов, Б., & Дашева, Д. (1998). Проучване на отношението на студентите към заниманията с физически упражнения и спорт в слободното време. [A study of university student's attitudes' toward their participation in sport and physical exercises activities during their leasure time. In Bulgarian.] Спорт & наука, 4, 48 – 52.
- Engel, C., & Nagel, S. (2011). Sports Participation during the Life Course. *European Journal for Sport and Society*, 8 (1/2), 45-63.
- Esculcas, C., & Mota, J. (2000). Physical activity and leisure behaviors in adolescents: The influence of physical activity characteristics and the socio-economic status. *International Journal of Behavioral Medicine*, 7, (208-213).
- Gošnik, J., Špehar, N & Fučkar Reichel, K. (.) Perspektiva kolegija tjelesna i zdravstvena kultura na visokim Učilištima - bodovanje predmeta u ects-u. 17 Ljetna Škola Kineziologa Republike Hrvatske, [In Croatian: The future of subject physuical and health culture at high schools – obtaining ECTS], 17 Summer school of kineziologist] pp. 278 – 283.
- Markuš, D., Andrijašević, M., & Prskalo, I. (2008). Tjelesna aktivnost maturanata. *Odgojne znanosti*, 10(2), 349-367.
- Milanović, Z., Sporiš, G., Trajković, N., Vračan, D., Andrijašević, M., Pantelić, S., & Baić, M. (2013) Attitudes towards exercise and the physical exercise habits of University of Zagreb students. *Annales Kinesiologiae*, 4 (1), 57- 70.
- Mlinarević, V., Miliša, Z., & Proroković, A. (2007). Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra, [Leisure time of youth in the process of modernization - comparasion between slavonian cities and Zadar. In Croatian.] *Pedagogijska istraživanja* (1334-7888) 4 (2007), 1; 81-99.
- Markelj, M., Kugovnik, O., & Majerič, M. (2005). The role of university sport is much more important than we think. U D. Milanović, & F. Prot (Ur.), *4th International Scientific Conference on Kinesiology - Science and Profession – Challenge for the Future* (pp. 738 - 740). Zagreb: Faculty of Kinesiology, University of Zagreb.
- Nuviala, A, Gómez- López, M., Pérez Turpin, J., & Nuviala, R. (2011). Lifestyle and Physical Education. *Journal of Human Kinetics*, 27, 147-160.
- Petry, K., Froberg, K., Madella, A & Tokarski, W. (2008). Higher Education in Sport in Europe. From Labour Market Demand to Training Supply. Meyer & Meyer Sport (Uk).
- Pišot, R., & Fras, Z. (2005). Some characteristics of the health enhancing motor/sports activity behaviors in Slovene population. U D. Milanović, & F. Prot (Ur.), *4th International Scientific Conference on Kinesiology - Science and Profession – Challenge for the Future* (pp. 267 - 276), Zagreb: Faculty of Kinesiology, University of Zagreb.
- Popeska, B., & Sivevska, D (2013) Place of living and socio - economic status of students as a factors in organization of their leisure time, *5th International Scientific Conference of Modern Trends of Physical Education and Sport*, 08.11 – 09.11.2013 ISSN 1314-2275 (pp. 291 – 300). Sofia: University Ss. Kliment Ohridski, Sport Department, Bulgaria.
- Popeska, B., Janevik - Ivanovska, E., Barbareev, K., & Jovanova – Mitkovska, S. (2014) Sport and recreation activities at the “Goce Delcev” University - Shtip, Republic of Macedonia - differences in students opinions for its realization in dependence on certain characteristics, *9th FIEP European Congress, Physical Education and Sport – Competences for Life, 7th International Scientific Conference “Sport, Stress and Adaptation”*, 9 – 12 October, 2014, (pp. 210-217). National Sport Academy “Vasil Levski”, Sofia, Bulgaria. Book of abstracts Sport & Science Extra Issue, 2014.
- Popeska, B., & Jovanova-Mitkovska, S. (2014) *Realization of sport and recreation curriculum at University “Goce Delcev” Stip, Republic of Macedonia - analysis of students opinions*. In Proceeding Book of 6th International Scientific Conference “Modern tendencies in physical education and sport” 07-08 Nov Bulgaria. 2014, Sofia, (pp. 134 - 150).
- Rupić, J., & Buntić, J. (2005). Young people's lifestyle and preferences in spending leisure time. U D. Milanović, & F. Prot (Ur.), *4th International Scientific Conference on Kinesiology - Science and Profession – Challenge for the Future* (pp. 309 - 312). Zagreb: Faculty of Kinesiology, University of Zagreb.
- Stone EJ, McKenzie TL, Welk GJ, & Booth M. (1998). Effects of physical activity interventions in youth: review and synthesis. *Am J Prev Med*. 15, 298–315.
- Štemberger, V., Knjaz, D., & Krističević, T. (2005). Comparison of free time between children in Croatia and children in Slovenia with emphasis on sport activities. U D. Milanović, & F. Prot (Ur.), *4th International Scientific Conference on Kinesiology - Science and Profession – Challenge for the Future* (pp. 324 - 327) Zagreb: Faculty of Kinesiology, University of Zagreb.
- Tomić, R., & Hasanović, I. (2007). *Mladi i slobodno vrijeme*, OFF SET: Tuzla.
- Tomova, D. (2012) The function of sport in higher education. *Activities in Physical Education and Sport*, 2(1), 117 – 120.